

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Täiskasvanute koolitajate globaalhariduse raamõppekava

See trükis kajastab autorite seisukohti ja komisjoni ei saa pidada vastutavaks mis tahes kasutuse eest, mida võib teha selles sisalduvast teabest.

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
1.1. Taust.....	3
1.2. Partnerlus.....	5
2. Põhimõisted	6
3. Mis on globaalne kompetents ja miks on see oluline?	7
4. Koolitaja globaalhariduse kompetentsid	8
5. Ülevaade globaalhariduse raamõppekavast	9
6. Kelle jaoks on raamõppekava?	10
7. Kuidas raamõppekava kasutada?	11
8. Raamõppekava ülesehitus	11
8.1 Raamõppekava kompetentside kokkuvõte.....	13
9. Kompetentside/pädevuste põhisisu, alateemad ja õpiväljundid	14
9.1 Majandus ja globaliseerumine.....	14
9.2 Globaalne suhtlus.....	18
9.3 Haridus	21
9.4 Vaesus, nälg ja alatoitumus	24
9.5 Inimõigused ja sotsiaalne õiglus	27
9.6 Demokraatia ja globaalne kodakondsus	31
9.7 Energia	34
9.8 Keskkond	37
9.9 Pedagoogilised oskused	42
9.10 Digioskused	45

1. SISSEJUHATUS

1.1 Taust.

Selles dokumendis on esitatud täiskasvanute koolitajate globaalhariduse raamõppekava. See on üks kahest globaalhariduse raamõppekavast, mis on välja töötatud Erasmus + strateegilise partnerlusprojekti „The Bigger Picture” väljundina, mida rakendatakse aastatel 2018 –2020. Teine raamistik on täiskasvanute globaalhariduse raamõppekava.

Projekt töötati välja maailma toimuvate arengute ja väljakutsete taustal, mis hõlmasid:

- globaliseerumise suurendamine
- ebaõiglus ja ebakvaliteetsus
- rahvusvahelised ja usulised konfliktid
- terrorism ja äärmuslus
- ümberpaigutamine ja massiline liikumine konfliktitsoonidest ja vaestest riikidest maailma jõukatesse osadesse
- pagulaskriis
- kliimamuutused
- keskkonna lagunemine
- populismi tõus ja kaugel õige
- brexit

ÜRO Peaassamblee võttis 25. septembril 2015 vastu säästva arengu 2030. aasta tegevuskava uue globaalse raamistiku säästva maailma suunas. 2030. aasta säästva arengu tegevuskava üheks tunnuseks on selle universaalsus, mis tähistab peaaegu paradigma nihet globaalsetele küsimustele mõtlemises. Need käsitlevad küsimusi, mis on seotud kõigi riikidega, ja mitte jõuka globaalse põhja traditsioonilist lähenemisviisi, mis aitab vaesel globaalsel lõunal. Säästva arengu väljakutsed mõjutavad meid kõiki, ükskõik kus maailmas me elame.

SDG-dega tegelemine ja nende saavutamine ning globaliseerumisega seotud probleemide lahendamine nõuavad, et kodanikud arendaksid uusi võimalusi, eriti ülemaailmseid pädevusi, ning haridusel on selles protsessis võtmeroll.

„Haridus võib ja peab kaasa aitama uuele jätkusuutliku globaalse arengu visioonile.”
(UNESCO, 2015)

Nagu UNESCO direktor märkis:

*„Põhimuutus on vajalik nii, nagu meie
mõelge hariduse rollile globaalses arengus,
sest sellel on katalüütiline mõju heaolule
üksikisikutest ja meie planeedi tulevikust.
rohkem kui kunagi varem on haridusel kohustus olla
varustuses 21. sajandi väljakutsete ja püüdlustega,*

ja edendada õigeid väärtuste ja oskuste liike, mis toob kaasa jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu ning rahulik koos elamine. „

Irina Bokova, UNESCO peadirektor

Globaliseerumine on kahtlemata toonud palju kasu, kuid on aidanud kaasa ka sotsiaalmajanduslikule ebavõrdsusele ja jagunemisele, samuti töökohtade ebakindlusele ja rahulolematusele nende seas, kes on maha jäänud. Tööjõu liikumine koos vaesusest ja konfliktist põgenevate inimeste rändega on põhjustanud rahvusvahelisi poliitilisi, sotsiaalseid ja kultuurilisi konflikte. Samuti on tõusnud äärmuslik õigus, millega kaasneb rassismi, ksenofoobia, islamofobia ja etniliste vähemuste füüsiliste rünnakute taseme tõus. Seetõttu on vaja üles ehitada ühiskondlik ühtekuuluvus, vähendada pingeid ja ühiselt aidata kaasa paremale ja jätkusuutlikule maailmale kui globaalsetele kodanikele.

Nende väljakutsetega tegelemisel ja võimaluste ärakasutamisel vajavad inimesed uut võimekust. Nad peavad tõhusalt tegutsema kultuuridevahelistes olukordades ja tegema koostööd erinevate perspektiividega inimestega poliitiliselt, sotsiaalselt, majanduslikult ja kultuuriliselt ning tunnistama, et inimesed näevad asju läbi erinevate, mitte tingimata kõrgemate või madalamate läätsete.

Kuidas tagada, et kodanikud (noored ja täiskasvanud) arendaksid nende väljakutsete lahendamiseks vajalikke pädevusi teadmiste, oskuste ja hoiakute osas, et neid probleeme lahendada, on see, mida haridustöötajad on juba mõnda aega kaalunud. Nad on olnud mures järgmiste küsimuste pärast. Kas on olemas eriline pädevus, mida kodanikud vajavad üha globaliseeruvamatele, kultuuriliselt mitmekesisematele ja digitaalselt omavahel seotud kogukondadele, kus nad elavad, töötavad ja elavad sotsialiseeritult? Ja kui on, siis kuidas neid tuleks arendada? Küsimus on selles, kas me saame õppida mobiliseerima teadmisi, kognitiivseid ja loomingulisi oskusi ning väärtusi ja hoiakuid, et tegutseda loovalt, koostöös ja eetilisel.

„Gloobalse pädevuse” mõiste on vastus nendele küsimustele. Tegemist on teadmiste ja arusaamise arendamisega maailmast ja selle piirkondadest, globaalsetest ja rahvusvahelistest arengüküsimustest, sealhulgas geopoliitilistest küsimustest ning võimest tõhusalt tegutseda kultuuridevahelistes keskkondades.

Teiste kultuuride seotud teadmatuse tagajärgede kulud on suured, sealhulgas pettused ja kuritegude ohud, et on ülioluline investeerida tegevustesse, mis on vajalikud globaalse pädevuse ja globaalse kodakondsuse selgitamiseks, õpetamiseks, edendamiseks, jõustamiseks ja toetamiseks (UNESCO, 2013) See UNESCO tähelepanek on selles kontekstis äärmiselt oluline, kajastades kultuuridevahelise õppimise tähtsust globaalse pädevuse elemendina.

1.2 Partnerlus

Bigger Picture partnerlus koosneb seitsmest organisatsioonist 6 riigist:

Aidlearn (Portugal) eesmärk on aidata kaasa Portugali töötajate paremale kvalifikatsioonile, luues võrdsete võimalustega seotud koolitusorganisatsiooni ning pakkudes kvaliteetseid ja uuenduslikke teenuseid, mis on suunatud organisatsioonide ja üksikisikute vajaduste rahuldamisele.

Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon - Andras (Eesti) loodi 1991. aastal valitsusvälise institutsioonina, esindades erinevaid täiskasvanuhariduse pakkujaid Eestis. Tegevused hõlmavad hariduspoliitika väljatöötamisel osalemist, elukestva õppe edendamist, täiskasvanuõppe arendamisele keskenduvalid projekte ning kutsekvalifikatsioonide omistamist.

Globaalõppe - ja oskuste partnerlus (UK) (GLaSP) on mittetulundusühing, mis edendab koolitust ja arengut täiskasvanutele ja noortele, eriti neile, kes on ebasoodsas või sotsiaalselt tõrjutud.

IFAID (Prantsusmaa) on mittetulundusühing, keskendudes projektidele, mille eesmärgiks on saavutada säästev areng nii arenenud kui ka arengumaades. Põhitegevusteks on kutseõppeasutuste koolitus arendusprojektide koordineerimisel; 2-aastase kutseõppeprogrammi piloteerimine; rahvusvaheline vabatahtlik tegevus; ja kohalike mittetulundusorganisatsioonide toetamine.

Morley College (London, UK) on spetsialiseerunud täiskasvanuhariduse kolledž ja üks üheksast täiskasvanuõppe instituudist Inglismaal. Kolledž pakub üle 3000 kursuse umbes 13 000 inimesele, kellel on mitmesuguseid programme, mis hõlmavad kunsti ja disaini, muusika ja kujunemiskunsti, keeli ja humanitaaraineid, Applied Sciences and Health, English for Speakers of Other Languages, English and Mathematics.

Prometeo (Itaalia) on assotsiatsioon, mis tegeleb avalike tegevustega piirkondlike omavalitsustega, mida toetatakse riiklike vahenditega ning mis on seotud koolitus - ja arendustegevusega. See tegutseb Lõuna-Itaalia mahajäänud piirkonnas.

Sevilla Ülikool (Hispaania) on üliõpilaste arvu järgi suuruselt teine Hispaania ülikool. Selle akadeemiline pakkumine hõlmab diplomeid biosanitaarsetes, teaduslikes, tehnoloogilistes, humanistlikes ja sotsiaalsetes õppevaldkondades; doktorantuuris ja magistriprogrammides. Ülikool on akadeemiline ja vahetab partnerlussuhteid 850 institutsiooniga kogu maailmas.

2. Põhimõisted

Kasutusel on mitu terminit kirjeldamaks seda, mida üldmõistetavalt peetakse globaalseks hariduseks, ning neid kirjeldatakse allpool, et pakkuda suuremat selgust ja arusaamist kontseptsiooni ulatusest.

„**Globaalne haridus** on haridus, mis avab inimeste silmad ja meeled globaliseerunud maailma reaalsustele ning äratav neid tooma maailma suurema õigluse, õigluse ja inimõiguste kõigi jaoks”. Maastrichti deklaratsioon, 2002.

Seda mõistet kasutatakse rahvusvaheliselt haridusvormi kirjeldamiseks, mis:

- võimaldab inimestel mõista seoseid oma elu ja inimeste elu vahel kogu maailmas
- suurendab arusaamist majanduslikest, kultuurilistest, poliitilistest ja keskkonnaalastest mõjudest, mis kujundavad meie elu
- arendab oskusi, hoiakuid ja väärtusi, mis võimaldavad inimestel teha koostööd, et tuua kaasa muutusi ja juhtida oma elu.
- töötab selle nimel, et saavutada õiglasem ja jätkusuutlikum maailm, kus võim ja ressursid on võrdsemalt jagatud (Hicks, 2009)

Arenguharidus (*Development Education*) on veel üks mõiste, mida seostatakse globaalse õppimisega ning mida kirjeldatakse kui lähenemist globaalsete ja arenguküsimuste õppimisele, tunnustades inimeste elu sidumise tähtsust kogu maailmas. See soodustab globaalsete küsimuste kriitilist uurimist ja teadlikkust mõjust, mida üksikisikud võivad neile avaldada (Andreotti, 2010).

Ülemaailmse Kodanikuharidus (GCED), nagu seda nimetab UNESCO, eesmärk on anda igas vanuses õppijatele volitused võtta aktiivseid rolle nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil, et luua rahumeelsemaid, sallivamaid, kaasavaid ja turvalisemaid ühiskondi.

GCED'i aluseks on õppimise kolm valdkonda - kognitiivne, sotsiaal-emotsionaalne ja käitumuslik.

- **Kognitiivne:** teadmised ja mõtlemisoskused, mis on vajalikud maailma ja selle keerukuse paremaks mõistmiseks.
- **Sotsiaal-emotsionaalne:** väärtused, hoiakud ja sotsiaalsed oskused, mis võimaldavad õppijatel areneda afektiivselt, psühhosotsiaalselt ning füüsiliselt ning võimaldada neil elada koos teistega lugupidavalt ja rahulikult.
- **Käitumuslik:** läbiviimine, tulemuslikkus, praktiline rakendamine ja kaasamine.

Peamised õpitulemused, põhiõppija atribuudid, teemad ja õpieesmärgid, mida GCEDis soovitatakse, põhinevad eespool nimetatud kolmel õppevaldkonnal, mis on omavahel seotud ja integreeritud õppeprotsessi.

Globaalset mõõdet kasutatakse Ühendkuningriigis kõige sagedamini teemakohaste ja kogu kooli õppekavade aspektide määratlemiseks, mis on seotud inimeste kohaga laiemas maailmas ja sellega, kuidas need on seotud teistega. See koosneb kaheksast kontseptsioonist: kodakondsus, jätkusuutlik areng, sotsiaalne õiglus, mitmekesisus, väärtused ja arusaamad, vastastikune sõltuvus, konfliktide lahendamine ja inimõigused (DfES, 2000, 2005). See ühendab kohalikku, riiklikku ja ülemaailmset nii, et inimesed on teadlikud sellest, kuidas nende tegevus mõjutab teisi kogu maailmas.

Säästva arengu ja globaalse kodakondsuse hariduse (ESDGC) eesmärk on anda õppijatele hariduse kõikides etappides arusaam oma valikute mõjust teistele inimestele, majandusele ja keskkonnale kohalikus, riiklikus ja globaalses kontekstis. See on õppeprotsess (või lähenemine õpetamisele), mis põhineb ideaalidel ja põhimõtetel, mis alavääristavad jätkusuutlikkust ning on seotud kõikide tasemetega ja õppeliikidega, et pakkuda kvaliteetset haridust ja edendada säästvat inimarengut – õppida tundma, õppida olema, õppida koos elama, õppida tegema ja õppida ennast ja ühiskonda muundama.”

Allikas: <http://www.unescobkk.org/education/esd-unit/definition-of-esd>

Globaalne õpe on lähenemine õppimisele, mis tingib nii mõtiskluse kui ka kriitilise mõtlemise õppeaine poolt. Asi ei ole arengualaste teadmiste taasesitamises, vaid pigem õppimisprotsessis, mis tunnustab erinevaid lähenemisviise ja erinevaid maailma mõistmise viise ning tegeleb nendega erinevate läätsete kaudu (Bourn, 2014).

3. Mis on globaalne kompetents (pädevus) ja miks on see oluline?

Globaalne pädevus viitab üldiselt teadmistele, oskustele, väärtustele ja käitumisele, et inimesed navigeeriks ja areneksid üha mitmekesisemas, omavahel seotud ja üksteisest sõltuvas maailmas. Kiiresti muutuv maailmas on oluline võimalus olla kaasatud kodanike ja koostööprobleemide lahendajatega, kes on valmis tööjõule.

Aastate jooksul on kirjeldatud paljusid globaalse pädevuse mõisteid. Mõisted hõlmavad selliseid mõisteid nagu kultuuridevaheline haridus, globaalne kodakondsusharidus, kahekümne esimese sajandi oskused ning sotsiaalne ja emotsionaalne õppimine.

OECD määratleb globaalse pädevuse kui suutlikkuse uurida kohalikke, globaalseid ja kultuuridevahelisi küsimusi, mõista ja hinnata teiste perspektiive ja maailmavaateid, osaleda avatud, asjakohases ja tõhusas suhtlemises eri kultuuridest pärit inimestega ning tegutseda kollektiivse heaolu ja jätkusuutliku arengu nimel. Seda peetakse suutlikkuseks uurida kohalikke, globaalseid ja kultuuridevahelisi küsimusi; mõista ja hinnata teiste perspektiive ja

maailmavaateid; osaleda avatud, asjakohases ja tõhusas suhtluses eri kultuuridest pärit inimestega ning tegutseda kollektiivse heaolu ja jätkusuutliku arengu nimel.

Globaalset kompetentsust defineerib ülemaailmse hariduse keskus Aasia Ühiskonnas nelja valdkonna kombinatsioonina (uurige maailma, tunnustage perspektiive, leidke ideid ja tegutsege).

Globaalselt pädevad isikud on eluaegsed õppijad, hindavad kultuurilisi erinevusi, oskavad mõista ja arvestada mitut perspektiivi, kriitilist ja võrdlevat mõtlemisoskust, probleemide lahendamise võimeid, mugavust mitmetähenduslikkuse ja muutustega ning mõistavad globaalselt olulisi küsimusi.

Globaalselt pädevad isikud saavad uurida kohalikke, globaalseid ja kultuuridevahelisi küsimusi, mõista ja hinnata erinevaid perspektiive ja maailmavaateid, suhelda edukalt ja lugupidavalt teistega ning võtta vastutustundlikke meetmeid jätkusuutlikkuse ja kollektiivse heaolu nimel.

Õppimine osalema omavahel seotud, keerulistes ja mitmekesistes ühiskondades ei ole enam luksus, vaid pakiline vajadus. Tunnustades unikaalseid rolle, mida koolid mängivad meie noorte ettevalmistamisel meie maailmas osalemiseks, on PISA välja töötanud raamistiku noorte globaalse pädevuse selgitamiseks, edendamiseks ja hindamiseks. Raamistik on loodud poliitikategijate, juhtide ja õpetajate jaoks, kes on huvitatud globaalsetest pädevusest kogu maailmas.

4. Koolitaja globaalhariduse kompetentsid

Säästva arengu eesmärgid on inimkonna ühine nägemus. Ühisvisiooni tegelikkuseks muutmine sõltub suurel määral haridusest ja eelkõige haridustöötajatest, sest neil on võti, mis tagab, et SDGdest saab tõeline sotsiaalleping kodanikega.

Säästev areng 4 (SDG4): Tagada kaasav ja õiglane hariduse kvaliteet ning edendada elukestva õppe võimalusi kõigile, pühenduda kvaliteetse hariduse omandamisele kõigile, ei piirdu teadlikult alusteadmiste ja oskustega, nagu kirjaoskus, matemaatika ja teadus, vaid rõhutab, et õpitakse säästvalt koos elama. See inspireeris OECD rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi (PISA), mille eesmärk on hinnata noorte globaalset pädevust esimest korda 2018. aastal. Ei ole veel mingeid plaane täiskasvanute jaoks sama teha. Siiski on see projekt astunud selles osas olulise sammu, määrates kindlaks täiskasvanute nõutavad globaalsed pädevused.

PISA kujutab endast globaalset pädevust kui mitmemõõtmelist, elukestva õppe eesmärki. Globaalselt pädevad isikud saavad uurida kohalikke, globaalseid ja kultuuridevahelisi küsimusi, mõista ja hinnata erinevaid perspektiive, suhelda edukalt ja lugupidavalt teistega ning võtta vastutustundlikke meetmeid jätkusuutlikkuse ja kollektiivse heaolu nimel.

Koolitajad, kes püüavad aidata õppijatel saada ülemaailmselt pädevaks, peavad mõlemad arendama neid omadusi iseenesest ja leidma viise, kuidas neid õppijatel edendada. Kui koolitajad peavad aitama õppijatel saada globaalselt kompetentseks, peavad nad ise olema globaalselt kompetentsed. Teisisõnu, globaalselt kompetentsete õppijate arendamine nõuab globaalselt pädevaid koolitajaid.

Koolitajatel peaks seetõttu olema teadmised säästvast arengust, globaalsest, kodakondsusest ja kultuuridevahelistest küsimustest; analüütilised ja kriitilised oskused, oskus suhelda lugupidavalt, asjakohaselt ja tõhusalt; ning hoiakud ja väärtused, avatus teiste kultuuride inimeste suhtes, inimväärikuse ja mitmekesisuse väärtustamine.

Globaalselt pädeval koolitajal on hulk olulisi teadmisi, kriitilisi seisukohti ja esinemisi, mis aitavad kaasa õppijate globaalse pädevuse arengule. Globaalsel haridusel on teadmised maailmast, kriitilised globaalsed küsimused, nende kohalik mõju ja õppijate kultuuriline taust; väljendub kultuuridevahelises tundlikkuses ja erinevuste aktsepteerimises; kaasab selle teadmise ja tundlikkuse oma õpetusse ning arendab oskusi.

Mõningaid oskusi, mis on vajalikud globaalse hariduse õpetamiseks ja edendamiseks, on kirjeldatud kui võimet „hoida kursis kohalike ja globaalsete küsimustega, luua sidemeid isiklike, kohalike ja globaalsete murede või sündmuste vahel, motiveerida noori arendama kriitilist arusaamist maailmast nende ümber, olla oma isiklikus elustiilis ja suhtumises enesekriitiline ning vaidlustada diskrimineeriv keel ja käitumine viisil, mis soodustab dialoogi võimuküsimuste üle.” (DEA, 2004)

Selleks et globaalset pädevust tõhusalt edendada, soovitab Aasia Ühing, et koolitajad peavad tegema tööd, et luua enda sees globaalne kompetents ja et nad on kindlaks teinud mõned globaalselt õpetatava põhiomadused.

Globaalselt pädev koolitaja:

- investeerib maailma
- konstateerib perspektiive
- edastab ideid ja
- tegutseb.

5. Ülevaade koolitajate globaalhariduse raamõppekavast

Selles raamõppekavas määratakse kindlaks üldised pädevused, mida koolitajad vajavad, et aidata täiskasvanutel arendada täiskasvanute globaalhariduse raamõppekavas sätestatud globaalseid pädevusi.

Käesolevas dokumendis esitatud täiskasvanuhariduse raamõppekava koosneb kahest laiast pädevusvaldkonnast, subjektist ja pedagoogilisest pädevusest. Endistviisi eesmärgiks on avardada ja süvendada täiskasvanute koolitajate teadmisi globaalsetest ja rahvusvahelistest

arengüküsimustest ning viimastest, nende kutseoskustest kvaliteetse globaalse hariduse andmisel.

Raamistik tugineb mitmele muule avaldatud teosele, mis hõlmavad WWF Professional Development Framework of Teacher Competences for Learning for Sustainability, mis ise põhines mitmetel muudel raamistikel, sealhulgas säästva arengu õppe eesmärgid, ülemaailmne kodakondsus ja haridus: teemad ja õppe eesmärgid, mis sätestavad õppe-eesmärgid ÜRO säästva arengu eesmärkide saavutamisel. Raamistik tugineb kõige tugevamalt UNESCO avaldusele „Learning for Future – Competences in Education for Sustainable Development”, mille eesmärk on haridus kõigis haridusvaldkondades alates algsest kuni ülikooli tasandini; OECD, „Meie Noorte ettevalmistamine kaasavaks ja jätkusuutlikuks maailmaks”, 2017; Teaching for Global Competence in A Rapidly Changing World, Asia Society, 2018.

Raamõppekava tugineb ÜRO säästva arengu eesmärkidele ja globaalse mõõtme 8 teemale (ülemaailmne kodakondsus, inimõigused, mitmekesisus, inimõigused, vastastikune sõltuvus, säästev areng, väärtused ja õigused, sotsiaalne õiglus ja konfliktilahendus) kui noorte globaalsete pädevuste tuvastamise ja sõnastamise kontekstile.

Koolitajate raamõppekava vastab üldjoontes täiskasvanute raamistikule üldiste küsimuste osas, kuid nõuab palju suuremat tulemuslikkust.

Kompetentsi kuuluvad globaalsed küsimused on järgmised:

1. Majandus ja globaliseerumine
2. Globaalne suhtlus
3. Haridus
4. Vaesus, nälg ja alatoitlus
5. Inimõigused
6. Demokraatia ja globaalne kodakondsus
7. Energia
8. Keskkond
9. Pedagoogilised oskused
10. Digitaalsed oskused

6. Kellele on raamõppekava mõeldud?

Kompetentsiraamistik on mõeldud juhendiks koolitajatele, eriti neile, kes töötavad koos täiskasvanute ja täiskasvanud õppijatega formaalses ja mitteformaalses hariduses, püüdes tutvustada globaalset õppimist oma töös täiskasvanutega. See ei ole ammendav ei käsitletavate küsimuste ega väljatöötatud õpitulemuste osas ega ka õpetamismeetodites

ettekirjutav. See, mida see teeb, peegeldab aga partnerluse seisukohti teemateadmiste ja erialaste oskuste osas, mis globaalset haridust andvatel haridustöötajatel peaksid olema.

Kuigi raamõppekava on välja töötatud spetsiaalselt täiskasvanute koolitajatele, leiavad ka teistes haridussektorites töötavad isikud, et sellest on abi. See tutvustab ülemaailmseid haridusküsimusi, sealhulgas globaalset mõõdet, mis on kasulik nii globaalharidusele uutele haridustöötajatele kui ka neile, kellel on juba mõned teadmised selle teema kohta ning kes soovivad süvendada ja laiendada oma teadmisi ja mõistmist.

Gloobalse raamõppekava rakendamisel soovitatakse kasutada kogu organisatsiooni lähenemist, et kogu organisatsiooni oleks kaasatud. Seda ei peaks toimetama eraldiseisva teemana ega „lisanduma”, vaid lahutamatuks õppe - ja arendustegevuseks õppijatega. Kuigi seda on lihtne teha formaalses hariduses põhiõppekavadega, millesse on võimalik kaasata või kaasata globaalharidust, on mitteformaalsus keeruline kontekst, milles ei pruugi olla õppekava, kursuseid ega teemasid, millesse kaasata globaalharidust, kuid koolitajad saavad siiski kindlaks teha võimalused integreerida küsimusi ükskõik millises töös või tegemistes täiskasvanutega laiemas kogukonnas.

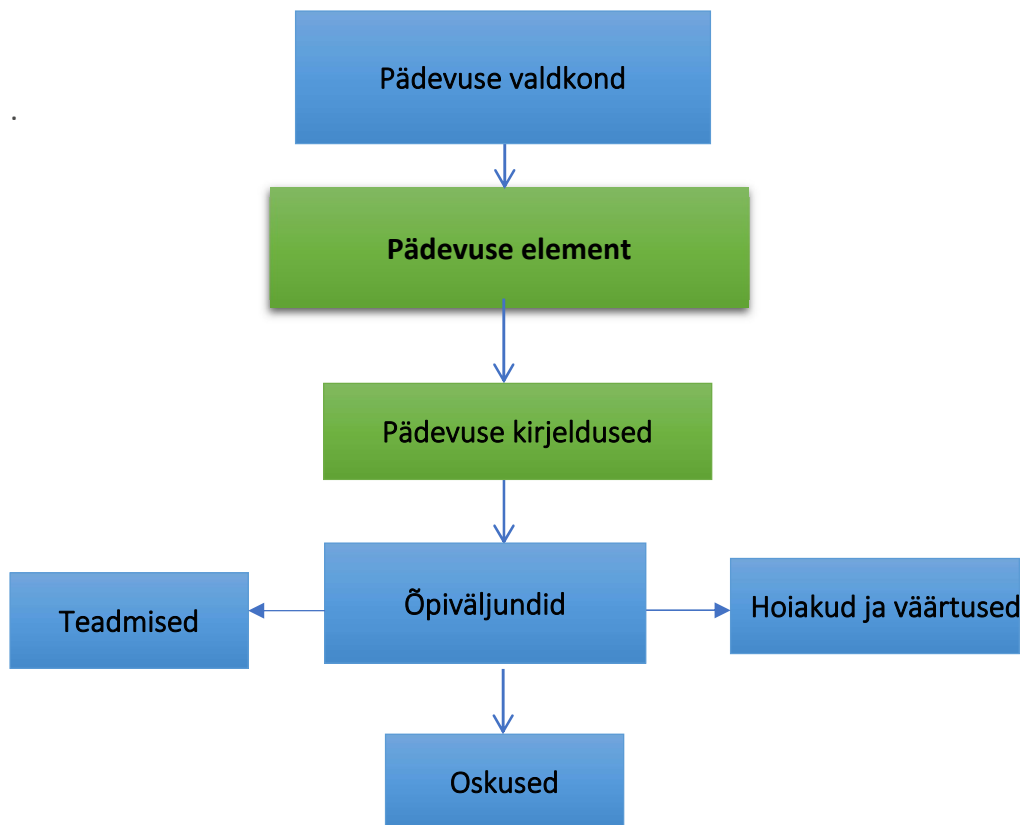
7. Kuidas raamõppekava kasutada?

Raamõppekava ei ole koolituskursus koolitajatele, vaid pigem kasutatakse seda alusena erinevate sihtrühmade kursuste ja õppeprogrammide arendamiseks.

Raamõppekaval põhinevad kursused ei pea hõlmama kõiki pädevusi, vaid ainult neid pädevusi, mis on seotud sihtrühmaga. Eesmärk peaks olema pakkuda õppimisvõimalusi, mis hõlbustavad nõutavate pädevuste arendamist. Pädevusi ei ole kavas hinnata, kuna need on nende pädevuste kirjeldused, mida koolitajad peavad tõendama. Tuleb hinnata õpitulemusi (teadmised, oskused, hoiakud ja väärtused), et teha kindlaks, kas nõutavad pädevused on saavutatud.

8. Raamõppekava ülesehitus

Raamõppekava koosneb 4 dimensioonist: globaalne pädevusvaldkond, pädevusvaldkond, pädevusavaldus ja õppeväljundid, mis on jaotatud teadmisteks, oskusteks, tunnustusteks ja väärtusteks.

Pädevuse valdkond- need on peamised globaalküsimused, mis on hõlmatud raamistikuga, milles eeldatakse, et haridustöötajad tõendavad pädevust, ja 7 sellist valdkonda, mis on kaasatud globaalhariduse raamõppekavasse.

Pädevused elemendid – need on elemendid või komponendid, millesse iga globaalne pädevusvaldkond on katkenud.

Pädevused kirjeldused- need avaldused kirjeldavad pädevusi, mis koolitajal peaksid olema seoses konkreetsete pädevuselementidega.

Õpiväljundid - need kirjeldavad iga pädevuselemendi spetsiifilisi õpitulemusi teadmiste, oskuste, arvestuste ja väärtuste osas, et näidata pädevuse saavutamist

8.1. Raamõppekava kompetentside kokkuvõte

Globaalsed pädevusvaldkonnad ja elemendid on kokku võetud allpool

Ülemaailmne kompetents	Kompetentsi elemendid
1. Majandus ja globaliseerumine	1.1 Säästev areng
	1.2 Ülemaailmne kaubandus ja rahvusvahelised tehingud
	1.3 Inimeste ränne ja liikumine
	1.4 Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni areng
2. Globaalne suhtlus	2.1. Võltsuudiste ja propaganda mõju ja tagajärjed
	2.2. Kodakondsus, avalik arvamus ja demokraatia
	2.3. Kultuuridevaheline suhtlemine globaliseeruvus maailmas
3 Haridus	3,1 Säästva arengu eesmärk tagada kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning edendada elukestva õppe võimalusi kõigile (SDG4)
	3,2 Kõigile kaasava kvaliteetse hariduse ja elukestva õppe võimaluste tagamise põhimõtted ja strateegiad
	3.3 Elukestev õpe
4. Vaesus, nälg ja alatoitlus	4.1 Populatsiooni ja rikkuse ülemaailmne jaotus
	4.2 Säästva arengu eesmärgid 1, 2 & 3: „Vaesust ei ole”, „Nullnälg”, „Hea tervis ja heaolu”
	4.3 Rahvusvahelised organisatsioonid ja valitsusvälised organisatsioonid, kes võitlevad vaesuse ja alatoit
5. Inimõigused ja sotsiaalne õiglus	5.1 Inimõiguste ja sotsiaalne õiglus, selle taust, peamised eesmärgid ja väljakutsed
	5.2 Inimõiguste tähtsuse tagamise meetmete (poliitikad, strateegiad ja algatused) tõhusus kõigi jaoks.
	5.3 Isiklikud ja professionaalsed rollid inimõiguste hariduses
	5.4 Sotsiaalne õigus
6. Demokraatia ja globaalne kodakondsus	6.1 Kultuuriline mitmekesisus
	6.2 Kodanikuõigused
	6.3. Kodanikuosalus
7. Energia	7.1 Säästev eesmärk tagada „juurdepääs taskukohasele, usaldusväärsele, jätkusuutlikule ja kaasaegsele energiale kõigile” (SDG7), selle taust, peamised eesmärgid ja lahendatavad energiaprobleemid.
	7.2 Meetmete (poliitikad, strateegiad ja algatused) tõhusus, et tagada kõigile taskukohane, usaldusväärne ja jätkusuutlik energia.
	7.3 Isiklik roll energia säilitamisel
8. Keskkond	8.1 Reostus (maa/vesi)
	8.2 Jätkusuutlikkus (kõrbestumine, toiduga kindlustatus, põllumajandus
	8.3 Kliimamuutused ja kaitse
9. Pedagoogilised oskused	9.1 Professionaalne töövõtt
	9.2 Õpetamine ja õppimine
	9.3. Hindamine

10.Digitaaloskused	10.1.Digitaalne side
	10.2. Digitaalsete ressursside valimine
	10.3 Digitaalsete ressursside haldamine

9 Pätevusvaldkonnad, elemendid, aruanded ja õpiväljundid

Käesolevas osas on esitatud globaalse raamõppekava üksikasjad, kus on ära toodud kompetentsi valdkonnad, kompetentsi lemmendid, õpitulemused.

NB! Kompetentsi kasutatakse käesolevas materjalid paralleelselt mõistega pädevus

9.1 Majandus ja globaliseerumine

PÄDEVUSVALDKOND	1. MAJANDUS JA GLOBALISEERUMINE
Pädevuse element	1.1 Säästev areng
Pädevusaruanne	1.1.1 Võimalus analüüsida, kuidas inimareng võib mõjutada majanduslikuks ja sotsiaalseks arenguks vajalike loodusvarade kättesaadavust ning kuidas neid on võimalik säilitada inimeste praeguste ja tulevaste vajaduste rahuldamiseks
Õpiväljundid	
Teadmised	1.1.2 Esitluses on esitatud säästva arengu ja jätkusuutlikkusega seotud terminoloogia kriitiline mõistmine 1.1.3 Inimarengu keskkonnamõjude peamiste aspektide hindamine kirjalikus aruandes 1.1.4 Analüüsida põhilisi keskkonnapoliitikaid ülemaailmsel ja riiklikul tasandil vastastikuste ja rühmade arutelude käigus
Oskused	1.1.5 Konkreetsete näidetega uuringud ja aruanne selle kohta, kuidas praegune riiklik ja rahvusvaheline poliitika ning sekkumine mõjutavad säästvat arengut 1.1.6 Hinnata kriitiliselt mõningaid võimalikke tulevikusuundi säästva arengu mõtestamisel, sealhulgas võimalikke uusi lähenemisviise selles valdkonnas
Suhtumine ja väärtused	1.1.7 Kirjeldage, kuidas enda hoiakud ja väärtused looduskeskkonna suhtes mõjutavad enda käitumist, arutledes ja aktsepteerides erinevaid vaatenurki

Ülemaailmne pädevusala	1. Majandus ja globaliseerumine
Pädevuse element	1.2 Ülemaailmne kaubandus ja rahvusvahelised tehingud
Pädevusaruanne	1.2.1 Võimalus analüüsida ja illustreerida täielikult integreeritud maailmamajanduse ulatust, põhjuseid ja mõju ning näidata arusaamist sellest, kuidas majanduskasv on intensiivse ülemaailmse konkurentsi ajal stimuleeritud ja püsiv.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>1.2.2 Selgitage globaalse majanduse tähendust kooskõlas praeguse akadeemilise kirjandusega ja asjakohaste näidetega mittespetsialistidele.</p> <p>1.2.3 Analüüsige olulisi arenguid rahvusvahelises poliitikas, mis näitavad, kuidas need aitavad kaasa majanduse globaliseerumise praegusele tasemele</p> <p>1.2.4 Selgitage praeguses meedias osutatud peamiste rahvusvaheliste majandusasutuste mõju, kirjeldades nende individuaalseid rolle</p> <p>1.2.5 Selgitage praegust „vahetuskursside” määratlust majanduslikus mõttes ja seda, kuidas neid otsustavad riigi keskpangad või turunõudluse ja pakkumise mehhanism, pakkudes asjakohaseid näiteid, mis on kättesaadavad mittespetsialistidele.</p>
Oskused	<p>1.2.6 Esitage ideid praeguste majandussüsteemide olemuse kohta ja tehke need kättesaadavaks mittespetsialistidele.</p> <p>1.2.7 Asetada üksikud majandusnähtused majandusmuutuste ja globaliseerumise laiemas ajaloolises kontekstis, esitades need selgelt ja ühtselt</p> <p>1.2.8 Turgude, valitsuste ja riikidevaheliste võrgustike vaheliste suhete keerulise struktuuri uurimine globaliseerunud majanduse kontekstis, esitades neid mitmesugustes visuaalsetes ja kirjalikes vormingutes</p>
Hoiakud ja väärtused	1.1.9 Toetada globaliseerumise positiivset ja negatiivset mõju oma ja teiste riikide majandusele, stimuleerides ja aktsepteerides erinevaid seisukohti

Ülemaailmne pädevusala	1. Majandus ja globaliseerumine
Pädevuse element	1.3 Inimeste ränne ja liikumine
Pädevusaruanne	1.3.1 Võimalus analüüsida ja illustreerida, mis on ränne ja miks see on globaliseerumise üks kõige nähtavamaid ja olulisemaid aspekte ning kuidas see mõjutab eri rahvusi eri viisil.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>1.3.2 Kirjeldage üksikasjalikult eri liiki rännet (nt väljaränne, sisseränne, sisemine, väline), viidates paljudele näidetele kogu maailmas.</p> <p>1.3.3 Kirjelda rände kõiki põhjuseid eri riikides, viidates asjakohastele näidetele kogu maailmas</p> <p>1.3.4 Selgitage, kuidas globaliseerumine koos sellega seotud liberaliseerimispoliitikaga on toonud kaasa tööjõu piiriülese liikuvuse märkimisväärse suurenemise, viidates asjakohastele näidetele praeguse maailmamajandusega</p> <p>1.3.5 Eeldada rände mõju kohalikele majandustele ja seda, kuidas see aitab kaasa säästvate arengule, kasutades selleks sobivaid andmekandjaid ja andmeallikaid</p> <p>1.3.6 Selgitage, kuidas globaliseerumine ja ränne on suurendanud majanduslikku ebavõrdsust riikide vahel, kes pakuvad asjakohaseid näiteid sobivate meediakanalite ja andmeallikate abil</p>
Oskused	<p>1.3.7 Väljakutse sai selgitusi teemade ja vastuolude kohta globaalse rände valdkonnas ning selle kohta, kuidas võõrtöötajad saavad toetada riiklike hoolekandesüsteeme verbaalselt ja kirjalikult mitmesugustes eri sihtrühmadele sobivates vormingutes.</p> <p>1.3.8 Hinnake kriitiliselt, kuidas riiklikud ja rahvusvahelised poliitikad peavad kajastama rände panust säästvasse arengusse vastavalt kehtivale kirjandusele kirjalikus aruandes, kasutades selleks ettenähtud sihtrühmale sobivat registrit</p>
Hoiakud ja väärtused	1.3.9 Rände sotsiaalse mõju kriteeriumid ja see, kuidas majanduslikud muutused julgustavad rohkem inimesi oma kogukondadest lahkuma ja julgustavad neid otsima välismaal tööd asjakohases aruteluforumis

Ülemaailmne pädevusala	1. Majandus ja globaliseerumine
Pädevuse element	1.4 Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni areng ja kvaliteet
Pädevusaruanne	1.4.1 Võimalus analüüsida ja illustreerida viise, kuidas majandussüsteemid võivad mõjutada inimeste elu nii arengumaades kui ka arenenud riikides
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>1.4.2 Selgitage globaalset majanduslikku ebavõrdsust ja ülemaailmset vaesust seoses praeguse ülemaailmse kontekstiga rühma - või vastastikusel arutelul</p> <p>1.4.3 Täida praeguse ülemaailmse konteksti riikide vahelise majandusliku ebavõrdsuse peamiste põhjuste analüüsi, mis sobib väitluseks noorte või üliõpilaste rühma vahel.</p> <p>1.4.4 Praeguses ülemaailmses kontekstis ilmestavad vaeste ja arenenud riikide vahelised majanduslikud ja poliitilised suhted selge ja sidusa esitusviisi kaudu, kasutades sobivaid andmekandjaid ja andmeallikaid</p> <p>1.4.5 Tuvastada suurima majandusliku ebavõrdsusega riigid, mis rõhutavad nende individuaalseid omadusi mittespetsialistidele või üliõpilaste rühmale</p>
Oskused	<p>1.4.6 Seoses praeguste majandusliku ebavõrdsuse teooriatega ülemaailmsete sündmustega, mis tekitavad neid suuliselt ja kirjalikult mitmesugustes eri sihtrühmadele sobivates vormides</p> <p>1.4.7 Põhiliste kontseptuaalsete vahendite rakendamine kaasaegsetele globaalsetele majandusarengu probleemidele kirjalikus analüüsis</p>
Hoiakud ja väärtused	<p>1.4.8 Väitlus, et rikkuse ebavõrdsus nõrgestab ühiskonda, esitades asjakohaseid näiteid rühmaarutelul</p> <p>1.4.9 Arvestades, et moraalsest ja eetilisest seisukohast on ebavõrdsus ilmne mureküsimus, esitada mitmeid näiteid ja põhjendada isiklike muresid</p>

9.2 Globaalne suhtlus

Ülemaailmne pädevusala	2. Globaalne suhtlus
Pädevuse element	2.1. Võltsuudiste ja propaganda mõju ja tagajärjed.
Pädevusaruanne	2.1.1 Koolitajad saavad pakkuda detailset ja kriitilist vaadet fakes uudiste ja propaganda nähtusele ning pakkuda vahendeid selle tunnustamiseks ja vältimiseks.
Õpiväljundid	
Teadmised	2.1.2. Selgitada võltsuudiste ja propaganda eesmärki, konteksti ja võimalikke tagajärgi ning tõsta esile kriitilise mõtlemise tähtsust peamise tegevusstrateegiana. 1.1.3 Võrrelge erinevaid kontekste, milles saab kasutada mõistet „võltsuudised”. 2.1.4. Visandada strateegiaid, mida saab järgida, et tunnustada meedias väära või erapooliku ütlust.
Oskused	2.1.5. Esitage ülevaade selle teema hiljutistest uuringutest, mida saab kasutada õppijate didaktiliste materjalidena. 2.1.6. Valmistage ette tegevusi, et aidata õpilastel tuvastada võltsuudiseid ning töötada välja põhilised kontrolli- ja otsinguriistad.
Hoiakud ja väärtused	2.1.7. Julgustada kriitilist perspektiivi, mis annab tähtsust faktilisele informatsioonile emotsioonide üle. 2.1.8. Eetiline pühendumus õpetaja rollile väärtuste vastases võitluses.

Ülemaailmne pädevusala	2. Globaalne suhtlus
Pädevuse element	2.2. Kodakondsus, avalik arvamus ja demokraatia
Pädevusaruanne	2.2.1. Koolitajatel on võimalik selgitada avaliku arvamuse ja sotsiaalmeedia vaheliste suhete keerukust ning märkida, kui oluline on julgustada vastutustundlikku ja konstruktiivset avalikku arvamust
Õpiväljundid	
Teadmised	2.2.2. Selgitada sotsiaalmeedia ja kommunikatsiooni rolli avaliku arvamuse kujunemisel 2.2.3. Anda ülevaade kanalitest, protsessidest ja viisidest, mille kaudu kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud haldusasutused saavad edendada kodanike põlvnemist ja ettepanekute arutelu 2.2.4. Teha kindlaks kodanikuaktiivsuse ja otsustusprotsessis osalemise valdkonnad ning selle tegelik mõju oma riigi poliitilisele ja sotsiaalsele maastikule.
Oskused	2.2.5. Korraldada tegevusi osalusdemokraatia edendamiseks klassiruumis 2.2.6. Hinnata poliitika ja strateegiate tõhusust riiklikul ja kohalikul tasandil, et edendada kodanike osalust.
Hoiakud ja väärtused	2.2.7. Kohustus arendada vastutustunnet õppijate arvamustes ja ettepanekutes 2.2.8. Soodustada õppijate kui kodanike tõhusustunnet.

Ülemaailmne pädevusala	2. Globaalne suhtlus
Pädevuse element	2.3. Kultuuridevaheline suhtlemine globaliseeruvas maailmas
Pädevusaruanne	2.3.1. Koolitajatel on võimalik integreerida kultuuriline mitmekesisus ja peamised kultuuridevahelise dialoogi edendamise strateegiad.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>2.3.2. Selgitada kultuuri ja kultuuridevahelise dialoogiga seotud peamisi teoreetilisi arusaamu interdistsiplinaarsest vaatenurgast.</p> <p>2.3.3. Kirjutada aruanne, milles kirjeldatakse erinevaid õppevaldkondi ja ettepanekuid, mis on orienteeritud positiivsete kultuuridevaheliste hoiakute soodustamisele.</p> <p>2.3.4. Arutage strateegiaid kultuurišoki vältimiseks kultuuridevahelises suhtluses.</p>
Oskused	<p>2.3.5. Kavandamistavad, mis hõlbustavad kultuuride ja sotsiaalsete rühmade vahelist suhtlemist.</p> <p>2.3.6. Valmistada ette kultuuridevaheliste konfliktide diagnoosimisele ja lahendamisele orienteeritud tegevusi.</p>
Hoiakud ja väärtused	<p>2.3.7. Analüüsige enda eelarvamusi, eelarvamusi, uskumusi ja eeldusi teiste kultuuride, rühmade või vähemuste suhtes.</p> <p>2.3.8. Hinda uudishimu, austust ja sallivust teiste kultuuride suhtes.</p>

9.3 Haridus

Ülemaailmne pädevusala	3. Haridus
Pädevuse element	3.1 Säästva arengu eesmärk tagada kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning edendada elukestva õppe võimalusi kõigile (SDG4)
Pädevusaruanne	3.1.1 Edendada säästva arengu eesmärgi mõistmist, et tagada kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning edendada elukestva õppe võimalusi kõigile ja hariduse rolli säästva arengu peamiste juhtidena
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>3.1.2 Võtta arvesse säästvat arengut, et tagada kaasav ja õiglane haridus kogu maailmas, määrates kindlaks mõned selle eesmärgid ja tulemusnäitajad.</p> <p>3.1.3 Selgitage kaasava, võrdse kvaliteediga hariduse ja elukestva õppe võimaluste tähendust kõigile, kirjeldades tausta ja konteksti eesmärgiga</p> <p>3.2.4 Arutlege tegurite üle, mis aitavad kaasa kvaliteetse hariduse kättesaadavuse ebavõrdsusele kõigi jaoks usaldusväärsete allikate avaldatud andmete põhjal, tuues esile ühiskonna rühmad, kellel on piiratud juurdepääs haridusele või puudub juurdepääs haridusele</p>
Oskused	<p>3.1.5 Aruanne ülemaailmse hariduse olukorra kohta, kasutades usaldusväärsetest allikatest pärinevaid avaldatud andmeid, et näidata põhi -, kesk - ja kolmanda taseme haridusele juurdepääsu taset erinevates riikides/piirkondades</p> <p>3.1.6 Aruanne edusammude kohta SDG4 eesmärkide saavutamisel ülemaailmselt, kasutades usaldusväärseid seireandmeid viitavaid allikaid, et võrrelda edusamme SDG4 eesmärgi suunas erinevates riikides/piirkondades.</p> <p>3.1.7 Kvaliteedihariduse ja muude SDG-de, eelkõige tervishoiu, vaesuse, nälja, taskukohase ja puhta energia ning puhta vee kättesaadavuse vahelised seosed</p>
Hoiakud ja väärtused	<p>3.1.8 Tunnustada võrdse kvaliteediga hariduse ja elukestva õppe võimaluste rolli üksikisikute ja kogukondade sotsiaal-majandusliku ja heaolu parandamisel, edendades kasu laiemale kogukonnale.</p> <p>3.1.9 Tunnistage, et kodanikele pakutavad haridusvõimalused peaksid olema mittediskrimineerivad ja kaasavad ning neid peaks saama kasutada kõik, eriti ebasoodsas olukorras olevad, haavatavad ja vähemate võimalustega inimesed, olenemata soost, vanusest, etnilisest kuuluvusest, usutunnistusest, seksuaalsest sättumusest või puudest.</p>

Ülemaailmne pädevusala	3. Haridus
Pädevuse element	3.2 Kõigile kaasava kvaliteetse hariduse ja elukestva õppe võimaluste tagamise põhimõtted ja strateegiad
Pädevusaruanne	3.2.1 Võimalus kritiseerida poliitika ja strateegiate tõhusust, et edendada kvaliteetset haridust ja elukestva õppe võimalusi kõigil kohalikul/riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil.
Õpiväljundid	
Teadmised	3.2.2 Määratleda peamised organisatsioonid/organid, kes edendavad kaasavat kvaliteetset haridust ja elukestvat õpet kõigi jaoks, kirjeldades nende funktsioone/rolle ning rühmitades neid oma tegevuse ulatuse poolest (kohalik, riiklik ja ülemaailmne).
	3.2.3 Liigendada peamisi poliitikaid, strateegiaid ja meetmeid, et pakkuda kõigile ülemaailmsel ja riiklikul tasandil kaasavat kvaliteetset haridust, mis on seotud eelkõige täiskasvanuhariduse ja täiskasvanukirjaoskusega.
	3.3.4 Selgitage, miks mõned piirkonnad ja riigid ei suuda pakkuda kvaliteetset haridust ja elukestva õppe võimalusi kõigile, kasutades avaldatud teavet, soovitates meetmeid ja meetmeid olukorra parandamiseks
Oskused	3.2.5 Hindab kriitiliselt erinevaid lähenemisviise ja strateegiaid kvaliteetse hariduse ja elukestva õppe edendamiseks kogu maailmas ja riiklikul tasandil, et näidata nende tõhususe ulatust.
	3.2.6 Kvaliteedihariduse ja elukestva õppega seotud kohalike, riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonide ja asutuste juhtimisstrateegiatega seotud paindlike otsuste tegemine, osaledes vajaduse korral konsultatsioonides ja muudes otsustusprotsessides.
Hoiakud ja väärtused	3.2.7 Toetada kogu maailmas kaasavat kvaliteetset haridust, osaledes kampaaniates ja meetmetes, et edendada kaasavat kvaliteetset haridust nii riiklikul kui ka ülemaailmsel tasandil. 3.2.8 Edendada ja pakkuda haridust kui avalikku hüve, ülemaailmset ühist hüve, põhilist inimõigust ja teiste õiguste realiseerimise tagamise alust.

Ülemaailmne pädevusala	3. Haridus
Pädevuse element	3.3 Elukestev õpe
Pädevusaruanne	3.3.1 Tutvustada arusaama täiskasvanuhariduse ajaloost ja rollist elukestva õppe võimaluste pakkumisel ning suutlikkusest kritiseerida praegust elukestva õppe sätet
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>3.3.2 Tutvustada täiskasvanuhariduse ajalugu oma riigis, kasutades usaldusväärset avaldatud teavet, et tuua esile peamised vaheeesmärgid oma arengus</p> <p>3.3.3 Erinevate haridusvormide (mitteformaalne formaalne, informaalne haridus, täiskasvanuharidus ja elukestev õpe, mis annavad näiteid, kasutades usaldusväärset teavet erinevuste esiletoomiseks ja nende ühiseks</p> <p>3.3.4 Tuginedes oma kogukonnale või riigile, keskendudes sotsiaalsetele, majanduslikele, poliitilistele ja tervisealastele hüvedele, on elukestva õppe ulatuslikumad eelised</p>
Oskused	<p>3.3.5. Hinnata kriitiliselt elukestva õppe sätet, viidates teie kohalikule valdkonnale või riigile, keskendudes poliitikale, rahastamisele, juurdepääsule, pakkujatele, õppijate profiilile, õpitud teemade/õppekava valdkondade tüüpidele ning akrediteeritud ja akrediteerimata eraldiste tasakaalule</p> <p>3.3.6 Kaaluge mitteformaalse hariduse juhtumit kohaliku kogukonna või riigi kontekstis, valmistades ette ettekande kohalikule omavalitsusele, tuues esile ka kasu mitte ainult õppijale, vaid ka laiemale kogukonnale</p>
Hoiakud ja väärtused	3.3.7 Tunnustada elukestvat õpet kui põhilist inimõigust, millele igaühel on õigus, ja selle laiemat kasu, julgustades kodanikke elukestva õppega tegelema.

9.4 Vaesus, nälg ja alatoitus

Ülemaailmne pädevusala	4. Vaesus, nälg ja alatoitus
Pädevuse element	4.1 Vaesuse, nälja ja alatoitluse ning nende põhjuste ülemaailmne levik
Pädevusaruanne	4.1.1 Võimalus illustreerida ja animeerida arutelusid maailma levirikkuse ebavõrdsuse üle, selgitades selle ajaloolisi, geograafilisi ja demograafilisi põhjusi.
Õpiväljundid	
Teadmised	4.1.2 Abipedagoogiliste vahendite väljatöötamine, et illustreerida rahvastiku ja rikkuse ebavõrdsust maailmas 4.1.3 Eraldada erinevad vaesuse ja alatoitluse mõisted („vaesuspiir”, „piisav toitumine” jne), viidates oma riigi ja maailma ametlikele andmetele 4.1.4 Selgitage välja vaesuse ja alatoitluse erinevad põhjused, mis viitavad konkreetsetele näidetele
Oskused	4.1.5 Suurendada avalikkuse teadlikkust vaesusest ja alatoitlusest, kasutades ametlike andmeid olukorra esiletõstmiseks oma riigis ja välismaal 4.1.6. Elavdada arutelusid ebavõrdsuse üle kogu maailmas, rõhutades selle põhjuseid ja tagajärgi.
Hoiakud ja väärtused	4.1.7 Kaalutakse rikkuse ebavõrdsust ning analüüsitakse selle põhjuseid ja tagajärgi

Ülemaailmne pädevusala	4. Vaesus, nälg ja alatoitus
Pädevuse element	4.2 Säästva arengu eesmärgid 1, 2 ja 3: „lõpetada vaesus kõigis selle vormides kõikjal”, „lõpetada nälg, saavutada toiduga kindlustatus ja parandada toitumist ning edendada säästvat põllumajandust”, „tagada tervislikud elud ja edendada heaolu igas vanuses”, nende taust ja peamised eesmärgid
Pädevusaruanne	4.2.1 Võimalus kriitiliselt arutada SDG-sid 1, 2 ja 3, selle tausta, põhisihimärke ja näitajaid
Õpiväljundid	
Teadmised	4.2.2 Arutada ÜRO andmeallikate abil SDGde 1,2 & 3 tausta, tuues esile peamised sündmused ja arengud, mis viivad nende vastuvõtmiseni Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni poolt 4.2.3 Arutleda oma riigis ja globaalselt avaldatud andmete abil 3 esimese SDGga seotud tulemuslikkust, et aidata ennustada, kas üldine eesmärk ja eesmärgid saavutatakse või mitte.
Oskused	4.2.4 Analüüsida ülemaailmset vaesust ja alatoitumist, selgitades erinevaid põhjuseid (rahvastiku kasv, kehv ja ebakindel põllumajanduse tootmine, maailmakaubanduse mõjud jne) 4.2.5 Suurendada üldsuse teadlikkust vaesuse, nälja ja alatoitluse vastu võitlemise tähtsusest, selgitades tagajärgi üksikisikutele, perekondadele ja kogukondadele
Hoiakud ja väärtused	4.2.6 Julgustada teisi vastu võtma tervislikke käitumisviise (tasakaalustatud toitumine, kehalised tegevused jne)

Ülemaailmne pädevusala	4. Vaesus, nälg ja alatoitus
Pädevuse element	4.3 Vaesuse, nälja ja alatoitluse lõpetamiseks võetavate meetmete (poliitika, strateegiad ja algatused) tõhusus
Pädevusaruanne	4.3.1 Võimalus kriitiliselt hinnata meetmeid (poliitika, strateegiad/algatused) vaesuse, nälja ja alatoitluse lõpetamiseks
Õpiväljundid	
Teadmised	3.3.2 Selgitage vaesuse ja alatoitumuse vastases võitluses osalejate eri kategooriaid, rühmitades neid avaliku ja erasektori organite, valitsusasutuste ülalpeetavate või sõltumatute organite kaudu. 4.3.3 Põhipoliitika ning vaesuse ja alatoitluse vastu võitlemise vahendite selgitamine, eristades hädaabi ja arenguabi
Oskused	4.3.4 Kõikide vastutuse kohta, illustreerides kohalike meetmete ülemaailmset mõju.
Hoiakud ja väärtused	4.3.5 Julgustada teisi tegutsema vaesuse vastu, tuvastades võimalikud üksikisikute tegevused: boikoteerida ettevõtjaid, kes ei pea kinni inimväärsest palgast, toetada valitsusväliseid organisatsioone rahaliselt või vabatahtlike tegevuse abil, osta õiglast kaubandust puudutavaid tooteid jne.

9.5 Inimõigused ja sotsiaalne õigus

Ülemaailmne pädevusala	5. Inimõigused ja sotsiaalne õigus
Pädevuse element	5.1 Inimõiguste ja sotsiaalne õigus, selle taust, peamised eesmärgid ja väljakutsed
Pädevusaruanne	5.1.1 Võimalus kriitiliselt arutleda inimõiguste üle kõige olulisemate pädevuste, selle tausta, peamiste eesmärkide, näitajate ja väljakutsete seas, mida ta püüab täita ja omandada uusi sotsiaalseid oskusi ja teadmisi inimõiguste hariduses.
Õpiväljundid	
Teadmised	5.1.2 Õppijatel on võimalik koostada faktiline aruanne, milles tunnustatakse informatsiooni, ideid ja põhimõtteid inimõiguste vallas, viidates näidetele oma riigist.
	5.1.3 Pädevad isikud arutavad inimõiguste tausta, kasutades ÜRO andmeallikaid, rõhutades peamisi sündmusi ja arenguid, mis viivad selle tähenduse ja kontseptsioonideni Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni poolt, ning koostavad faktilise aruande.
	5.1.4 Õppijad arutavad Euroopa inimõiguste hariduse väljakutseid inimõiguste kultuuri suunas, kasutades avaldatud teavet usaldusväärsetest allikatest.
	5.1.5 Õppijad sobivad aruteluks kohalike `globalsete kodanike foorumil.
Oskused	5.1.6 Analüüsida avaldatud andmete abil inimõiguste kriitilist teadlikkust haridustöötajate seas ning soovitada, milline võiks olla sobiv edutamine oma riigi ja kogu maailma jaoks, põhjendustega, miks.
	5.1.7 Edendada uusi sotsiaalseid oskusi ja teadmisi inimõigustest ning rõhutada võimalikku mõju haridustöötajatele.
Hoiakud ja väärtused	5.1.8 Julgustada teisi, sealhulgas sõpru ja kolleege toetama inimõiguste meetmeid, osaledes kohalikes/riiklikes algatustes ja kampaaniates

Ülemaailmne pädevusala	5. Inimõigused ja sotsiaalne õigus
Pädevuse element	5.2 Inimõiguste tähtsuse tagamise meetmete (poliitika, strateegiad ja algatused) tõhusus kõigi jaoks.
Pädevusaruanne	5.2.1 Võimalus kriitiliselt hinnata globaalsete meetmete tõhusust, et tagada inimõiguste mõistmine kõigi jaoks.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>5.2.2 Õppijatel on võimalik koostada faktiline aruanne Euroopa inimõiguste määratlemise meetmete kohta ja „Millest me räägime?” inimõiguste kultuuri kohta</p> <p>5.2.3 Esitajad võrdlevad inimõiguste hariduse edendamiseks võetavate meetmete ja meetmete tõhusust, kasutades usaldusväärsetest allikatest saadud avaldatud teavet.</p> <p>5.2.4 Edendada kohalikku foorumit, et arutada mõningaid inimõiguste hariduse teemasid, mis soodustavad inimeste osalemist.</p>
Oskused	<p>5.2.5 Kriitilise teadlikkuse suurendamine ja inimõigustealase hariduse meetmete tõhususe hindamine</p> <p>5.2.6 Uued sotsiaalsed oskused ja teadmised inimõigustes</p> <p>5.2.7 Esitatud ideed väikeste projektide või tegevuste jaoks klassis</p>
Hoiakud ja väärtused	<p>5.2.8 Võtta vastu meetmed hoiakute ja käitumise muutumise stimuleerimiseks inimõiguste ja kodakondsuse hariduse kaudu</p> <p>5.2.9 Inimõigustealase hariduse mitteteadvustamise sotsiaalsete tagajärgede hindamine</p> <p>5.2.10 Tunnistada omandatud teabe tähtsust, et sotsiaalsed ootused mis tahes eri rollide kogumi suhtes sõltuvad konkreetsest sotsiaalmajanduslikust, poliitilisest ja kultuurilisest kontekstist ning neid mõjutavad muud tegurid, sealhulgas rass, etnilisus, klass, seksuaalne sättumus ja vanus.</p>

Ülemaailmne pädevusala	5. Inimõigused ja sotsiaalne õigus
Pädevuse element	5.3 Isiklikud ja professionaalsed rollid inimõiguste hariduses
Pädevusaruanne	5.3.1 Isikute ja kutsealaste rollide tuvastamise ja integreerimise võime inimõiguste hariduses
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>5.3.2 Õppijatel on võimalik koostada faktiline aruanne, mis käsitleb haridustöötaja isiklikku ja ametialast rolli inimõiguste arengu edendamisel, loetledes erinevad rollid ning osutades sarnasustele ja erinevustele.</p> <p>5.3.3 Õppijad koostavad faktilise aruande, milles määratletakse meetmed, mida on võimalik võtta inimõiguste hariduse parandamiseks töökohal ja kohalikes kogukondades.</p> <p>5.3.5. Õppijad sobivad aruteluks Inimõiguste hariduses kohaliku ja <i>globaalsete kodanike</i> foorumil.</p>
Oskused	<p>5.3.6 Hinnata oma elustiili mustreid ja teha kindlaks inimõigustele avalduv käitumine</p> <p>5.3.7 Suurendada üldsuse teadlikkust arengueesmärkidest, riiklikest ja ülemaailmsetest inimõiguste küsimustest, korraldades üldsusele kohalikke seminare ja seminare.</p> <p>5.3.8 Esitada ideid väikeste projektide või tegevuste jaoks klassis, et arendada aktiivset osalust ja kodakondsuse teostamist.</p>
Hoiakud ja väärtused	<p>5.3.9 Julgustada teisi toetama erinevaid sotsiaalseid osalejaid hõlmavaid inimõiguste algatusi</p> <p>5.3.10 Tugimeetmed, rakendades inimõiguste algatusi, ühinedes kohalike kampaania - ja propageerimisrühmadega</p> <p>5.3.11 Hoidke inimõiguste ja kodakondsuse hariduse kaudu kaasa hoiakute ja käitumisviiside muutmisele ning hindage inimõiguste hariduse mitteteadvustamise sotsiaalseid tagajärgi ning tunnustage omandatud teabe tähtsust</p>

Ülemaailmne pädevusala	5. Inimõigused ja sotsiaalne õiglus
Pädevuse element	5. 4 Sotsiaalne õiglus
Pädevusaruanne	5.4.1 Võimalus kriitiliselt arutleda sotsiaalse õigluse üle kõige olulisemate pädevuste, selle tausta, peamiste eesmärkide, näitajate ja väljakutsete vahel, mida ta püüab täita ja omandada uusi sotsiaalseid oskusi ja teadmisi sotsiaalses õigusharus.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>5.4.2 Õppijad selgitavad erinevaid sotsiaalse õigluse mõisteid, mis viitavad Euroopa näidetele</p> <p>5.4.3 Pädevad isikud arutavad ÜRO andmeallikaid kasutades sotsiaalse õigluse tausta, tuues esile peamised sündmused ja arengud, mis viivad selle tähenduse ja kontseptsioonideni Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni poolt, ning koostavad faktilise aruande</p> <p>5.4.4 Õpilased arutavad Euroopa sotsiaalse õigluse hariduse väljakutseid inimõiguste kultuuri suunas, kasutades avaldatud teavet usaldusväärsetest allikatest</p> <p>5.4.5 Õppetajad sobivad aruteluks sotsiaalses õigusharus kohaliku „üleilmse kodanike" foorumi koosolekul.</p>
Oskused	<p>5.4.6 Analüüsida avaldatud andmete abil sotsiaalse õigluse kriitilist teadlikkust haridustöötajatest ning soovitada, milline võiks olla asjakohane reklaam oma riigis ja kogu maailmas, põhjendades, miks</p> <p>5.4.7 Sotsiaalse õigluse uute sotsiaalsete oskuste ja teadmiste edendamine ning kõigi tõenäolise mõju rõhutamine</p>
Hoiakud ja väärtused	5.4.8 Julgustada teisi, sealhulgas sõpru ja kolleege toetama sotsiaalset õiglust inimõiguste meetmete suhtes, osaledes kohalikel/riiklikel algatustel ja kampaaniatel

9.6 Demokraatia ja globaalne kodakondsus

Ülemaailmne pädevusala	6. Demokraatia ja globaalne kodakondsus
Pädevuse element	6.1 Kultuuriline mitmekesisus
Pädevusaruanne	6.1.1 Määratlege ja eristage erinevaid kultuuriteooriaid. Mõtestada ja luua seoseid kultuuriteooriate ja globaalsete protsesside vahel. Teadlikkus kultuurilisest mitmekesisusest ja seda tasub meeles pidada igapäevastes olukordades, kus õppijate seas kasvab avatus ja sallivus
Õpiväljundid	
Teadmised	6.1.2 Võrrelda fundamentaalseid kultuuriteooriaid (R.D. Lewise kultuurimudel, G. Hofstede kultuurimudel. J.berry teooria kultuurist) ja „Icebergi” mudel 6.1.3. Kirjeldada ja eristada peamisi religioone, nende põhimõtteid, käitumisstandardeid ja tavasid 6.1.4. Analüüsida seoseid kultuuri ja ühiskonna vahel, mis põhinevad meedial (artikkel, uudised jne) ja selle mõjul globaalsel arengul 6.1.5. Demonstreerida oma kogemuste põhjal, võttes õppeprotsessis arvesse kultuurilisi erinevusi
Oskused	6.1.6. Selgitada erinevate kultuurikontekstide mõju ühiskonnas toimuvatele protsessidele 6.1.7. Demonstreerida kultuurikontekstil põhineva keele, kultuuri, identiteetide, väärtuste ja hoiakute kujunemist 6.1.8. Arutleda grupisuhtluses, mis põhineb juhtumil/videol, ühiskonna tasandil kultuuriliste erinevuste plusse ja miinuseid
Hoiakud ja väärtused	6.1.9. Kujundada õppija hoiakud avatumaks ja sallivamaks

Ülemaailmne pädevusala	6. Demokraatia ja globaalne kodakondsus
Pädevuse element	6.2. Kodakondsusõigused
Pädevusaruanne	6,2.1. Demonstreerida arusaamist kodakondsuse tähendusest, sealhulgas globaalsest kodakondsusest. Kodanike õigused, kuidas neid saab kasutada ja kaitsta ning mida tähendab olla ülemaailmne kodanik ja kuidas see võib aidata kaasa säästvale arengule.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>6.2.2. Tunda peamiste kodakondsusõiguste poliitika regulatsiooni riiklikul ja ELi tasandil</p> <p>6.2.3. Selgitada, mida tähendab olla ülemaailmne kodanik ning määrata kindlaks kodakondsusõigused ja kohustused riiklikul ja ELi/ülemaailmsel tasandil ning kuidas see võib aidata kaasa säästvale arengule</p> <p>6.2.4. Arutleda, kuidas saab kaitsta ja kasutada kodakondsusõigusi, esitage näiteid riiklikul ja ülemaailmsel tasandil</p> <p>6.2.5. Selgitada peamisi põhimõtteid ja kavandada propageerimist osana kodakondsusõigustest ning illustreerida, kuidas kaasata liitlasi, samuti mõõte ja hind propageerimist</p>
Oskused	<p>6.2.6. Analüüsida digitaalse kodakondsuse oskusi oluliste teadmistena ülemaailmses ja IKT maailmas, anda ideid, kuidas parandada tarbijate teadlikkust igapäevase täiskasvanukoolituse kaudu</p> <p>6.2.7. Arutleda täiskasvanud haridustöötaja rolli ja esitage ideid/valmistage ette tegevusi, mille abil võiks haridustöötaja suurendada kodanikuühiskonna võimaluste teadlikkust, et aidata kaasa üldisele otsustusprotsessile erinevatel tasanditel – kogukonnal, ühiskonnal – ning seeläbi mõjutada globaalset arengut (demokraatia, keskkond, ränne, saaste, säästev areng jne), andke näiteid oma kogemusest/riigist.</p> <p>6.2.8. Edendada teadmisi, oskusi ja väärtusi, mis toetavad 21. sajandi ülemaailmset kodakondsust täiskasvanute koolituses ja esitlevad/valmistavad ette mõningaid tegevusi, mis toetavad ülemaailmseid kodakondsusperspektiive: kriitiline ja transformatiivne perspektiiv; maailma-mindedness; terviklik arusaam ja terviseteaduse perspektiiv.</p>
Hoiakud ja väärtused	<p>6,2.9. Edendada ja edastada teavet kodakondsusõiguste kohta koolitustel, aidates seeläbi kaasa täiskasvanute teadlikkuse tõstmisele, kodanikuühiskonna aktiivsele/teadlikult kujundamisele, globaalse hariduse ja säästva arengu eesmärkide täitmisele.</p> <p>6,2.10. Julgustada õppijaid olema aktiivsed ja informeeritud kodanikud</p>

Ülemaailmne pädevusala	6. Demokraatia ja globaalne kodakondsus
Pädevuse element	6.3. Kodanikuosalus/demokraatlik elu/kodakondsus
Pädevusaruanne	6.3.1. Anda ülevaade kohalikest sündmustest Eestis ja Euroopas ning erinevate erakondade peamistest eesmärkidest. Suurendada täiskasvanud haridustöötajate võimet seista koos kodanikuühiskonna väärtuste ja vajalikkuse eest
Õpiväljundid	
Teadmised	6.3.2. Arutleda erinevate väljakutsete üle demokraatlikus ühiskonnas grupivestluste ajal 6.3.3. Võrrelda erinevaid mittedemokraatlikke ühiskondi ja liikumisi ning seoseid SDG 7 eesmärkidega 6.3.4. Kirjeldada kaasamiskava loomise peamisi põhimõtteid 6.3.5. Selgitage grupitöö ajal grupiliikmetega seotuse vajadust
Oskused	6.3.6. Kirjeldada demokraatlike/mittedemokraatlike ühiskondade ja liikumiste tulevasi väljakutseid rühmatöö ajal 6.3.7. Saavad otseõppijad leida ja osaleda erinevates sotsiaalsetes algatustes, mis põhinevad nende huvidel 6.3.8. Juhendada grupitöös osalejaid, et leida osalejaid, kelle kaasabil saab toetada nende huve ja ideid 6.3.9. Hinnata konfliktide ennetamise ja lahendamise võimalusi
Hoiakud ja väärtused	6.3.10. Julgustada rühma liikmeid eristama erinevaid osalemismeetodeid ja kasutama partnereid erinevate probleemide lahendamisel

9.7 Energia

Ülemaailmne pädevusala	7. Energia
Pädevuse element	7-1 Säästev eesmärk tagada „juurdepääs taskukohasele, usaldusväärsele, jätkusuutlikule ja kaasaegsele energiale kõigile” (SDG7), selle taust, peamised eesmärgid ja lahendatavad energiaprobleemid.
Pädevusaruanne	7.1.1 Võimalus arutada kriitiliselt SDG-d, et tagada juurdepääs taskukohasele, usaldusväärsele, jätkusuutlikule ja kaasaegsele energiale kõigile (SDG7), selle taust, peamised eesmärgid, näitajad ja energiaalased väljakutsed, mida ta püüab täita.
Õpiväljundid	
Teadmised	7.1.2 Selgitage erinevaid energiamõtteid (usaldusväärne, taskukohane, jätkusuutlik, taastuv, roheline energia jne), mis viitavad oma riigi näidetele.
	7.1.3 Arutada SDG7 tausta, kasutades ÜRO andmeallikaid, rõhutades peamisi sündmusi ja arenguid, mis viivad selle vastuvõtmiseni Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni poolt.
	7.1.4 Arutleda probleemide üle, mis on seotud fossiilkütusele tuginemise vähendamisega nii riiklikul kui ka ülemaailmsel tasandil, tsiteerides juhtumiuuringuid/näiteid, mis illustreerivad probleeme, mis on tekkinud selle proovimisel, ja tulemusi.
Oskused	7-1.5 Analüüsida energia tootmise segu (hüdro, päikeseenergia, tuumatuul, fossiil jne), kasutades avaldatud andmeid ja soovitudes, mis võiks olla sobiv energiasegu oma riigi ja kogu maailma jaoks, põhjendustega, miks.
	7.1.6 Sissejuhatada stsenaarium, milles ei ole enam sõltuvust fossiilselt energiast maailmas, tuues esile tõenäolise mõju tervisele, majandusele ja keskkonnale.
Hoiakud ja väärtused	7.1.7 Julgustada teisi, sealhulgas sõpru ja kolleege toetama energiasäästumeetmeid, osaledes kohalikes/riiklikes energiasäästualgatustes või - kampaaniates.

Ülemaailmne pädevusala	7. Energia
Pädevuse element	7.2 Meetmete (poliitika, strateegia ja algatused) tõhusus, et tagada kõigile taskukohane, usaldusväärne ja jätkusuutlik energia.
Pädevusaruanne	7.2.1 Võimalus kriitiliselt hinnata globaalsete meetmete (poliitika, strateegia ja algatused) tõhusust, et tagada kõigile taskukohane, usaldusväärne ja jätkusuutlik energia.
Õpiväljundid	
Teadmised	7.2.2 Konkreetsete meetmete jätkusuutliku, taskukohase ja usaldusväärse energia saavutamiseks kõigi jaoks, kasutades usaldusväärseid andmeallikaid, rühmitades need riikide sidusrühmade (valitsus, äri ja tööstus) ning riikidevaheliste organite, näiteks ÜRO ja Euroopa Liidu algatatud meetmeteks.
	7.2.3 Võrreldes nende meetmete ja meetmete tõhusust, mida võetakse fossiilkütusest sõltuvuse vähendamiseks, võrreldes edusamme SDG7 eesmärkide saavutamisel oma piirkonnas ja kogu maailmas.
	7.2.4 Ettepanek fossiilkütuse jätkuva kasutamise ja kasutamise plusside ja miinuste kohta, kasutades usaldusväärset teavet, kohaliku „puhta energia kampaania“ töörühma koosoleku jaoks
Oskused	7.2.5 Hinnake kriitiliselt selliste meetmete tõhusust, mille eesmärk on saavutada taskukohane, puhas ja usaldusväärne energia, kasutades usaldusväärseid avaldatud andmeid, et võrrelda tulemuslikkust SDG 7 peamiste eesmärkide saavutamise suunas.
	7.2.6 Räägitakse sellest, kas SDG7 eesmärgid täidetakse nii oma riigis kui ka kogu maailmas, kasutades usaldusväärsetest allikatest pärinevaid avaldatud andmeid, mis põhjendavad seisukohta ja ennustavad, milliseid edusamme eesmärkide saavutamisel 2030. aastaks tehakse.
Hoiakud ja väärtused	7.2.7 Toetada meetmeid energia säästmiseks mõjusfaaris elustiili valikute ja harjumuste muutmise teel.

Ülemaailmne pädevusala	7. Energia
Pädevuse element	7.3 Isiklik ja professionaalne roll energia säilitamisel.
Pädevusaruanne	7,3.1 Võimalus tuvastada ja integreerida isiklike ja professionaalseid rolle energia kaitsmisel.
Õpiväljundid	
Teadmised	7,3.2 Erinevate rollide loetelu, mis osutavad sarnasustele ja erinevustele, eristatakse haridusastutuse isiklikku ja ametialast rolli säästva arengu edendamisel oma leibkonnas ja tööl.
	7.3.3 Määratleda meetmed, mida saab võtta energia säästmiseks, loetledes praktilisi asju, mida saab teha majapidamises, töökohas ja kohalikes kogukondades.
Oskused	7.3.4. Hinnata oma elustiili mustreid, mis on seotud tarbimise ja tootmisega, tehes kindlaks need käitumised, mis mõjutavad energia kasutamist ja säilitamist ning kuidas.
	7.3.5 Toetus üldsuse teadlikkuse tõstmisele ülemaailmsetest energiaküsimustest, osaledes üldsusega seotud seminaridel ja seminaridel.
Hoiakud ja väärtused	7.3.6 Julgustada teisi toetama energiaalaseid algatusi, soovitades energiasäästumeetmeid kodus ja tööl.
	7.3.7 Toetada energiasäästumeetmeid, liitudes kohalike kampaania - ja propageerimisrühmadega.

9.8 Keskkond

Ülemaailmne pädevusala	8 Keskkond
Pädevuse element	8.1 Reostus (maa/vesi)
Pädevusaruanne	8.1.1 Õppijad aktiveerivad oma teadmised õhusaastest ja teaduslikust õhukvaliteedist ning taimede rollist ning seejärel õpivad nad fotosünteesi, et mõista taimede rolli osakeste reostuse kontrollimisel.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>8.1.2 Uurida dekomposaatoreid ja dekomposaatoreite rolli toitainete voolu säilitamisel keskkonnas. Õppijad õpivad ka seda, kuidas kasutada taimi ja looduslikke lagundajaid, et aidata jäätmeid puhastada.</p> <p>8.1.3 Nähtamatute õhusaasteainete mõjude arutamine lihtsate katsetega ning õhusaastega seotud rollide uurimine.</p> <p>8.1.4 Selgitada, kuidas vähendada maa saastamist (ringlussevõtt ja taaskasutamine, kemikaalide vältimine põllumajanduses, jäätmete vähendamine ja mahepõllumajanduslike toodete ostmine)</p>
Oskused	<p>8.1.5 Disainida õhusaaste kontseptsioone ja tehnoloogiaid, mis on välja töötatud selle vähendamiseks.</p> <p>8.1.6 Nähtavate õhusaasteainete väljatöötamine ja mõistmine koos harjutusvälisega, „suitsutamine purgis” demonstratsioon, lihtsate tahkete osakeste kogujate ehitamine ja mõnede õhusaastega seotud rollide uurimine.</p> <p>8.1.7 Ajalehes loetletud õhukvaliteedi indeksi (AQI) abil arendatakse teadlikkust ja arusaamist õhukvaliteedi igapäevasest kvaliteedist ja suundumustest.</p> <p>8.1.8 Kasutada ja jälgida erinevaid lihtsaid mudeleid, et arendada ja mõista, kuidas eksperdid kasutavad neid tehnoloogiaid õhusaaste puhastamiseks ja ennetamiseks.</p> <p>8.1.9 Eraldada vee kvaliteeti mõjutavad tegurid ning tingimused, mis võimaldavad erinevatel loomadest ja taimedel ellu jääda.</p> <p>8.1.10 Illustreerida vee kvaliteedi mõju erinevatele veega seotud tegevustele ning kirjeldage vett kui keskkonna -, majandus</p>

	- ja sotsiaalressurssi.
Hoiakud ja väärtused	8.1.11 Rõhutada positiivset sõnumit, mida on võimalik saavutada käitumise muutmisega, näiteks keskkonnareostuse vähendamine ja suurem energiapäästlikus.

Ülemaailmne pädevusala	8. Keskkond
Pädevuse element	8.2 Jätkusuutlikkus (kõrbestumine, toiduga kindlustatus, põllumajandus)
Pädevusaruanne	8.2.1 Kirjeldada keskkonnasäästlikkust kui vastutustundlikku koostoimet keskkonnaga, et vältida loodusvarade ammendumist või lagunemist ning võimaldada pikaajalist keskkonnakvaliteeti. Keskkonnasäästlikkuse praktika aitab tagada, et tänapäeva elanikkonna vajadused oleksid täidetud, seadmata ohtu tulevaste põlvkondade võimet oma vajadusi rahuldada.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>8.2.2 Nüüd, kus rakendatakse ühesuunalist keskkonnasäästlikkust, kasutatakse säästvat põllumajandust (põllumajandustehnikad, mis kaitsevad keskkonda). Säästev põllumajandus on välja kasvanud muredest põllumajanduse industrialiseerimise ja kõrbestumise alguse pärast isegi Euroopas</p> <p>8.2.3 Leida, et need meetodid võivad põhjustada veereostust, kui kemikaalid satuvad veekogudele, kahandavad veeressursse ülekasutuse tõttu ning pinnase erosiooni ja kehva mullakvaliteedi tõttu agressiivse istutamise tõttu.</p> <p>8.2.4 Mõelda, et inimesed peavad teostama teatud määral keskkonnasäästlikkust ja võimaldama pikaajalist keskkonnakvaliteeti</p> <p>8.2.5 Vaadata lähemalt ohtu, mida kasvav elanikkond keskkonnale avaldab, mõistke, et on suurenenud vajadus eluaseme järele, mis võib kaasa tuua suurema maa puhastamise eluruumi jaoks. Samuti võiks rohkem inimesi väga kergesti kaasa aidata loodusvarade ammendumisele ja suurenenud reostusele</p>
Oskused	<p>8.2.6 Eristada, et loodusvarasid on kahte liiki: taastuvad loodusvarad ja need, mida ei ole. Taastuv: vesi, metsad ja isegi toiduallikad, näiteks kalad. Kuigi neid ressursse saab aja jooksul täiendada, kui inimene neid liiga kiiresti tarbib, võib neid kahandada punktini, kus loodus ei suuda nõudlusega sammu pidada.</p> <p>8.2.7 Pange tähele, et säästev tarbimine on toodete ja teenuste kasutamine viisil, mis vähendab mõju keskkonnale, nii et inimvajadusi ei suudeta rahuldada mitte ainult praeguses, vaid ka tulevastes põlvkondades.</p>

	<p>8.2.8 Selgitada, kuidas kasutada meie transpordivajaduste rahuldamiseks ja keskkonnasõbralike puhastusvahendite kasutamiseks puulimist, taastavaid energiaallikaid, nagu päikese - või tuuleenergia, arendades alternatiivseid kütuseallikaid, näiteks biokütuseid.</p> <p>8.2.9 Kirjeldada ja iseloomustada, kuidas tooted ja teenused tuginevad liiga paljudele loodusvaradele ja tekitavad tarbimisel liiga palju kahjulikke heitkoguseid (enamik arenenud riike toetub oma transpordivajaduste jaoks taastumatutele fossiilkütustele)</p>
<p>Hoiakud ja väärtused</p>	<p>8.2.10 Vabatahtlik lihtsus kui säästva tarbimise vorm, mis hõlmab teadlikku otsust kasutada vähem loodusvarasid. Vabatahtliku lihtsuse järel elustiil võib rahuldada vajadusi ja soove ning vähendada kahju keskkonnale</p> <p>8.2.11 Toodete ja teenuste kasutamine viisil, mis vähendab mõju keskkonnale, nii et inimvajadusi ei suudeta rahuldada mitte ainult praegustes, vaid ka tulevastes põlvkondades. Säästliku tarbimise praktiseerimisel kasutatakse ressursse targalt ning jäätmetooted ja saaste on minimeeritud.</p>

Ülemaailmne pädevusala	8 Keskkond
Pädevuse element	8.3 Kliimamuutused ja kaitse
Pädevusaruanne	8.3.1 Kirjeldada ja kasutada globaalseid temperatuuriandmeid mudelite loomiseks ning võrrelda lühiajalisi trende pikaajaliste trendidega. Seejärel määravad õppijad, kas globaalne temperatuur tõuseb andmete põhjal.
Õpiväljundid	
Teadmised	<p>8.3.2 Teada, et kliima on regionaalne või globaalne ja pikaajaline; ilm on kohalik ja lühiajaline</p> <p>8.3.3 Teada, et kaks teist terminit, mida sageli valesti kasutatakse, on „globaalne soojenemine” ja „kliimamuutus”.</p> <p>8.3.4 Meretaseme tõusu andmete kasutamine mudelite loomiseks ja lühiajaliste trendide võrdlemiseks pikaajaliste trendidega</p> <p>8.3.5 Teha kindlaks, kuidas ja kas meretaseme tõus toimub andmete põhjal</p>
Oskused	<p>8.3.6 Võrrelda trendijoont nende esialgse määratlusega selle kohta, kas globaalne temperatuur tõuseb, langeb või püsib stabiilsena</p> <p>8.3.7 Rühmades arutletakse selle üle, kui oluline on valida iga analüüsitud andmekogumi jaoks asjakohane skaala</p> <p>8.3.8 Skaala valimine, mis jääb andmekogumi mõistlikust võimalusest kaugemale, tasandab mis tahes graafiku</p>
Hoiakud ja väärtused	<p>8.3.9 Kuidas vähendada teie mõju ülemaailmsele temperatuuritõusule</p> <p>8.3.10 Jälgige soovitusi ja käituge, et vähendada isiklikku süsiniku jalajälge (see on õhku paisatava süsinikdioksiidi hulk teie enda energiavajaduste tõttu)</p>

9.9 Pedagoogilised oskused

Ülemaailmne pädevusala	9 Pedagoogilised oskused
Pädevuse element	9.1 Professionaalsed töövõtted
Pädevus	9.1.1 Võimalus teha koostööd, jagada võrgustikke ja vahetada teavet ning professionaalseid tavasid teiste haridustöötajatega, et jätkata kutsealast arengut
Õpiväljundid	
Teadmised	9.1.2 Identifitseerida võrgustikud oma organisatsioonis ja väljaspool seda (kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ülemaailmsel tasandil), mis võivad toetada oma kutsealast arengut
	9.1.3 Teha kindlaks jätkuvad kutsealased võimalused (kohalikul, riiklikul ja väljaspool seda, sealhulgas võrguallikad), et valida sobivad võimalused oma pädevuse ja oskuste lünkade ületamiseks
Oskused	9.1.4 Kasutada professionaalseid võrgustikke (kohalikud, riiklikud ja kaugemad, sealhulgas võrguallikad) oma kutsealaseks arenguks, et lahendada tuvastatud oskuste erinevus
	9.1.5 Kavandada ametialastele tavadele, sealhulgas eelnevalt esitatud istungjärgule, et teha kindlaks valdkonnad, mida oleks võimalik parandada, sealhulgas see, mida oleks võimalik teha teisiti, kui istung uuesti läbi viia.
	9.1.6 Koostöö kolleegide ja kolleegidega, et hõlbustada interdistsiplinaarset õppimist seoses ülemaailmse ja rahvusvahelise arenguga, et pakkuda integreeritud ülemaailmset õppimist
Hoiakud ja väärtused	9.1.7 Tunnustada professionaalsete võrgustike ja koostöö väärtust õpetamise ja õppimise täiustamisel, et pakkuda nauditavat õppimiskogemust ja parandada õpitulemusi õppijatele

Pädevusala	9 Pedagoogilised pädevused	
Pädevuse element	9.2	Õpetamine ja õppimine
Pädevus	9.2.1 Demonstratsiooni võime kavandada ja rakendada sihtgruppidele, õppe-eesmärkidele ja õppe kontekstile vastavaid õpetamis - ja õppestrateegiaid	
Õpiväljundid		
Teadmised	9.2.2	Arutage õppimisteooriaid (õppelaadid, eelistused, kuidas täiskasvanud õpivad), et oleks võimalik valida sobivaimad lähenemised konkreetsetele sihtgruppidele
	9.2.3	Selgitage, mida tähendab tõhus õpetamine ja õppimine täiskasvanuhariduse kontekstis, koostades nimekirja hea õpetuse omadustest/omadustest
Oskused	9.2.4	Kasutada täiskasvanute õpetamisel erinevaid õpetamis - ja õppemeetodeid, sealhulgas mitteformaalseid õppemeetodeid, et tagada suurem interaktiivsus, kaasatus ja paindlikkus õppimisel
	9.2.5	Kujundada õppimistegevused täiskasvanud õppijatele, kes nõuavad, et nad töötaksid tööülesandes/tööülesandes koos ja esitaksid oma töö/tulemused rühmana
	9.2.6.	Korraldada õppimistegevusi, mis annavad tasakaalu iseseisva õppe ja klassiruumipõhise, sealhulgas segaõppe vahel, mis nõuavad õppijatelt oma õppe planeerimist, tõendite kogumist ja töö esitamist
Hoiakud ja väärtused	9.2.7	Edendada õppimist väljaspool klassiruumi, et kaasata (mitteformaalsed, mitteametlikud ja digitaalsed allikad, et õppijad saaksid kasutada olemasolevaid võimalusi

Pädevusala	9 Pedagoogilised oskused	
Pädevuse element	9.3	Hindamine
Pädevusaruanne	9.3.1 Võimalus valida ja kasutada õppimise testimiseks erinevaid hindamisvorme, sealhulgas summaarset hindamist, vormilist hindamist ja enesehindamise strateegiaid ning anda õppijatele juhiseid.	
Õpiväljundid		
Teadmised	9.3.2	Selgitada erinevaid hindamisstrateegiaid täiskasvanud õppijate hindamiseks mitteformaalse ja formaalse hariduse kontekstis, et valida konkreetsetele olukordadele ja täiskasvanute rühmadele kõige sobivam
	9.3.3	Eristada hindamisstrateegiaid, sealhulgas vormilisi, summatiivseid ja diagnostilisi hinnanguid, enesehinnanguid ja nende kasutamise asjaolusid.
	9.3.4	Kirjeldada erinevaid meetodeid/tehnikaid tagasiside andmiseks täiskasvanud õppijatele, valides sobivaima/sobivaima erinevate täiskasvanute õppijate rühmade jaoks
Oskused	9.3.5	Jälgida õppijate edusamme, kogudes andmeid nende jõudluse kohta, kasutades seda sekkumise alusena, näiteks andes juhiseid ja toetust tegevuse kavandamise hõlbustamiseks.
	9.3.6	Rakendada õpistrateegiaid, mis võimaldavad täiskasvanud õppijatel jälgida, kajastada ja hinnata oma edusamme, sealhulgas enesehinnangut.
	9.3.7	Jälgida õppijate tulemuslikkust ning anda õppijatele õigeaegset, konstruktiivset ja toetavat tagasisidet, et nad oleksid selged oma tulemuslikkusest ja sellest, mida nad peavad tegema, et parandada.
	9.3.8	Kavandada õppemeetmeid, et käsitleda täiskasvanute erinevaid õppevajadusi, et hõlbustada erinevatel tasanditel ja kiirustel tehtavaid edusamme, venitades paremini õppivaid õppijaid
Hoiakud ja väärtused	9.3.9	Tunnustada hindamisandmete väärtust ja tõhusat tagasisidet kui otsustamise ja tegevuse alust, kaasates õppijad protsessi
	9.3.10	Mõista, et igal õppijal on oma õpiteekonnal ja edenemisel erinev kiirus

9.10 Digitaalsed oskused

Moodul	10	Digitaalsed pädevused
Ühik	10.1	Digitaalside
Pädevusaruanne	10.1.1	Võimalus kasutada digitehnoloogiaid, et tõhustada organisatsioonilist suhtlust õppijate, lapsevanemate ja teiste organisatsiooniväliste sidusrühmadega.
Õpiväljundid		
Teadmised	10.1.2	Arutada digitaalse kommunikatsiooni rolli täiskasvanute hariduses ja koolituses, tehes kindlaks peamised eelised ja puudused võrreldes traditsiooniliste sidevahenditega.
	10.1.3	Teha kindlaks digitaalsed kanalid ja vahendid suhtlemiseks kolleegide, õppijate ja kolmandate isikutega ning valida sobivad vahendid sõltuvalt konkreetsetest õppijate sihtrühmadest.
Oskused	10.1.3	Kasutada digitaalseid sidekanaleid ning suhelda kolleegide, õppijate ja kolmandate isikutega, tagades, et see suudab vastata sarnaste kanalite kaudu.
	10.1.4	Kasutada digitaalplatvorme ja -vahendeid, et jagada teavet, vahetada teadmisi, kogemusi ja parimaid tavasid pedagoogilistes tavades kolleegide ja partneritega.
	10.1.5	Kasutada digitehnoloogiaid, et teha koostööd teiste enda organisatsioonisiseste ja -väliste haridustöötajatega, et arendada ja jagada haridusressursse.
Suhtumine ja väärtused	10.1.6	Tunnustada digitaalse suhtlemise rolli ja tähtsust õppimises, igapäevaelus ning majanduslikus, sotsiaalses ja poliitilises elus, et edendada selle kasutamist täiskasvanutele.

Moodul	10	Digitaalsed pädevused
Ühik	10.2	Digiressursside valimine ja kasutamine
Pädevusaruanne	10.2.1 Õppimiseesmärkide, konteksti, õppijate ja pedagoogiliste lähenemisviiside abil on võimalik valida ja kasutada õpetamisel sobivaid digitaalseid ressursse.	
Õpiväljundid		
Teadmised	10.2.2	Saate valida, muuta ja kombineerida olemasolevaid ressursse, et luua õpitegevusi, mis on kohandatud konkreetsele õpieesmärgile ja õppijate rühmale.
	10.2.3	Arutada digitaalressursside kasutamise võimalikke piiranguid (nt autoriõigus, failitüübid, juurdepääsetavus), koostada täiskasvanuõppijatele esitluses peamiste piirangute loend.
Oskused	10.2.4	Kasutada klassiruumis erinevaid digitaalseadmeid ja -ressursse (nt interaktiivne valge plaat, mobiilseadmed) koos täiskasvanud õppijatega, et neid motiveerida ja kaasata, parandades seeläbi nende õppimiskogemust.
	10.2.5	Kavandada koostööalaseid õpitegevusi digitaalses keskkonnas (nt blogid, Wikis, virtuaalsed õpikeskkonnad) rühmaprojektide jaoks, nõudes tulemuste ja väljundite esitamist digitaalselt.
	10.2.6	Kasutada hindamiseks digitehnoloogiaid, suurendades seeläbi digitehnoloogiatega kasutussobivust, et õppijad saaksid jagada teadmisi ja saada vastastikust tagasisidet.
Hoiakud	12.2.7	Valmisolek katsetada ja arendada uusi formaate ja meetodeid digitaalse tehnoloogia kaasamiseks õpetamise ja õppesse.

Moodul	10	Digitaalsed ressursid
Ühik	10.3	Digitaalsete ressursside haldamine
Pädevusaruanne	10.3.1	Võimalus valida, hallata ja kaitsta digitaalressursse õpetamisel, võttes arvesse õppe eesmärke, konteksti, õppijaid ja pedagoogilisi lähenemisviise ning avaldatud teabe kasutamise piiranguid.
Õpiväljundid		
Teadmised	10.3.2	Kirjeldage avatud haridusressursside haldamist, tuvastades erinevad viisid nende jagamiseks kolleegide ja täiskasvanud õppijatega.
	10.3.3	Teha kindlaks digitaalsete ressurssidega seotud erinevad litsentsid, võttes kokku nende mõju taaskasutamisele hariduses.
	10.3.4	Eristada eraelu puutumatuse ja autoriõiguse eeskirju seoses digitaalse infosisu kaitsega, tuues konkreetseid näiteid haridusest.
Oskused	10.3.5	Korraldada õpetamis - ja õppematerjalid täiskasvanud õppijate digitaalse sisuna, et need oleksid kättesaadavad täiskasvanud õppijatele ja teistele haridustöötajatele erinevate vahendite kaudu (lingid, manused, üleslaadimised, failide jagamine, blogid jne.)
	10.3.6	Viiteteabeallikad autoriõigusega kaitstud ressursside jagamisel või avaldamisel, asjakohaste eeskirjade järgimise tagamine ja piirangud.
Suhtumine ja väärtused	10.3.7	Austada eraelu puutumatuse ja autoriõiguse eeskirju, nagu need on seotud digitaalse infosisuga, tagades, et avaldatud teabe kasutamise eeskirju hariduslikel ja muudel eesmärkidel järgitakse kogu aeg, vastasel korral võivad need olla tagajärjed üksikisikule ja nende organisatsioonile.

